

Kompetensi Moral Murid Tingkatan Empat di Daerah Dalat Sarawak *Moral Competence of Form Four Students in the District of Dalat, Sarawak*

Edward Batin Anak Wil¹ & Nadarajan Thambu²
Jabatan Pengajian Kemasyarakatan dan Kewarganegaraan,
Fakulti Sains Kemanusiaan,
Universiti Pendidikan Sultan Idris, 35900 Tanjong Malim, Perak
¹edwardbatin@moe.edu.my, ²nada@fsk.upsi.edu.my

Received: 15 April 2018; Accepted: 2 July 2018; Published: 21 December 2018

Abstrak

Objektif kajian ini ialah untuk meneliti kompetensi moral murid tingkatan empat di daerah, Dalat, Sarawak untuk menangani isu tingkah laku moral. Instrumen *Moral Competency Inventory (MCI)* telah digunakan untuk mengukur komponen pengetahuan moral, pertimbangan moral, emosi moral dan perlakuan moral. Seramai 199 orang murid dipilih secara rawak berlapis untuk dijadikan responden. Data yang dikutip dianalisis dengan menggunakan statistik diskriptif dan inferens. Analisis statistik Ujian-t menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan kompetensi moral dengan jantina dan aliran tingkatan. Hasil keputusan ANOVA juga menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan kompetensi moral murid dengan tahap pendidikan dan sektor pekerjaan ibu bapa. Skor min yang tinggi dalam pengetahuan moral dan perasaan moral menunjukkan kedua-dua komponen ini menyumbang kepada kompetensi moral dan wujud korelasi yang kuat di antara keempat-empat komponen dalam kompetensi moral. Implikasi kajian menunjukkan, pengetahuan moral, pertimbangan moral dan emosi moral yang tinggi dijangka dapat membentuk tingkah laku moral murid sekolah menengah. Kajian yang lebih mendalam dan meluas perlu dilaksanakan untuk menilai kesan penaaakuan moral terhadap amalan moral murid sekolah menengah.

Kata Kunci kompetensi moral, pertimbangan moral, pengetahuan moral, perlakuan moral, pendidikan moral

Abstract

The objective of this study is to examine the moral competence of form four students in Dalat district of Sarawak, to address the issue of moral behavior. Moral Competency Inventory (MCI) have been used as an instrument to measure moral knowledge, moral reasoning, moral emotions and moral behavior as an indicator for moral competence. A total of 199 respondents were chosen randomly to represent form four Moral Education students. Data were collected and analyzed using descriptive and inferential statistics. Statistical analysis of t-test, showed no significant differences by gender and school medium. The results of ANOVA showed that there were no significant differences in the level of parents education and respondents moral competence. The results also show that the mean score of moral knowledge and moral feelings contribute to the high moral competence of students, and there is a strong correlation between the four moral competence. Implications of the study show that, proper moral knowledge, moral reasoning and moral emotion is expected to form a good moral behavior of students. Further research should be conducted indept to see the effect of moral reasoning to moral practices among secondary school students.

Keywords moral competence, moral reasoning, moral knowledge, moral behaviour, moral education.

PENGENALAN

Moral di Malaysia ditakrifkan sebagai satu program untuk mendidik murid supaya menjadi insan bermoral, berakhlak mulia, bertanggungjawab, boleh menyumbang ke arah keharmonian dan kestabilan negara serta masyarakat global (Huraian Sukatan Pelajaran Pendidikan Moral Tingkatan Empat KBSM, 2004). Selain itu, beberapa kemahiran seperti kemahiran penyelesaian konflik, kemahiran berfikir secara kritis dan kreatif, dan kemahiran sosial juga diajar untuk membantu murid membina daya tahan dan menghadapi cabaran hidup. Kesemua kompetensi moral ini penting untuk membolehkan murid mencapai tahap kematangan moral. Program ini juga diharap dapat melahirkan individu yang mempunyai obligasi moral dan sosial terhadap segala keputusan dan tindakan yang dilakukan (Huraian Sukatan Pelajaran Pendidikan Moral Tingkatan Empat KBSM, 2004).

Oleh itu, pengajaran Pendidikan Moral di kelas menjurus kepada penerapan aspek penaakulan moral, perasaan moral dan tingkah laku moral secara sepadu. Keseimbangan ketiga-tiga aspek moral yang diperoleh dan dihayati akan menentukan jenis manusia yang bakal dilahirkan. Dalam konteks ini, aspek-aspek seperti pengetahuan moral, penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral menjadi indikator yang penting untuk menentukan kompetensi moral murid (Lind, 2000). Justeru, pengajaran Pendidikan Moral perlu menggunakan pedagogi yang wajar, sejajar dengan keperluan pembelajaran sikap dan kemahiran afektif mereka (Lovat & Clement, 2008).

Wan Hasmah Wan Mamat (2002), merumuskan bahawa walau apa pun pendekatan yang digunakan untuk mengajar Pendidikan Moral, aspek paling kritikal yang perlu diambil kira ialah apa yang sebenarnya berlaku di dalam bilik darjah pada peringkat sekolah. Hal ini bermakna aspek pelaksanaan pengajaran menggunakan pedagogi yang relevan perlu untuk membina kefahaman dan penghayatan terhadap nilai-nilai moral untuk membina kompetensi moral murid (Lind, 2000).

Pendidikan moral yang berkesan seharusnya membantu murid memahami nilai-nilai moral, menerima dan menunjukkan komitmen terhadapnya, serta mempraktikkannya dalam kehidupan harian. Hal ini juga sejajar dengan kata-kata Lickona (1991), bahawa murid perlu merasai apa yang dibincangkan. Hal ini akan mengungkit rasa hati mereka, mengaktifkan pemikiran mereka dan menggalakkan mereka berfikir secara kritis sebelum membuat sesuatu keputusan yang bermoral. Dalam erti kata yang lain, pelajar wajar diberikan latihan kemahiran dan pengalaman moral yang secukupnya di dalam kelas, agar nilai yang dipelajari menjadi tabiat sendiri mereka. Sebagai contoh, seseorang murid tidak akan bertindak untuk menolong rakannya yang terlibat dalam kemalangan jika dia tidak mendapat latihan atau kemahiran tersebut di dalam kelas. Menurut Lickona (1996),

'to develop good character they need many and varied opportunities to apply values such as responsibility and fairness in everyday interactions and discussions, ..through repeated moral experiences, students can also develop and practice the moral skills and behavioural habits that make up the action side of character' (p.96-97).

Walaupun lebih 27 tahun mata pelajaran Pendidikan Moral diperkenalkan di sekolah menengah, pelbagai permasalahan moral masih lagi berlaku dalam kalangan murid sekolah menengah. Dalam konteks di Malaysia, kewujudan pelbagai masalah sosial seperti pecah rumah, pembunuhan, membuli dan penularan budaya gengsterisme serta hedonisme yang melibatkan murid semakin meningkat (Tih, 2012; Zainul Arifin Md. Isa 2012). Hal ini menunjukkan bahawa kompetensi moral dalam kalangan murid sekolah masih belum mantap lagi dan murid-murid belum cukup kompeten dalam menangani konflik serta isu-isu moral dalam kehidupan harian. Menurut Mulder, Weigel, dan Collins (2006), kompetensi adalah "*competence, proficiency, skilful and skill*" (p. 23). Maka, dapat dinyatakan bahawa kompetensi sebagai gabungan aspek pengetahuan, kemahiran dan ciri-ciri peribadi yang perlu dimiliki serta diamalkan bagi melaksanakan sesuatu tanggungjawab mahupun pekerjaan.

Menurut, Daniel dan Benjamin (2010), kompetensi moral adalah ukuran yang konsisten bagi perlakuan moral individu dan tindak balas terhadap situasi moral yang baik. Oleh itu, kompetensi moral murid wajar diukur dari aspek perlakuan moral dan bukannya dari aspek pengetahuan terhadap nilai yang dipelajari sahaja. Selain itu Hass (1998), turut menyatakan bahawa perlakuan moral dan pertimbangan moral wujud hasil daripada kecerdasan moral individu. Oleh itu, pertimbangan moral dan perlakuan moral juga merupakan aspek yang boleh menyumbang kepada kompetensi moral. Dalam kajian

kompetensi moral, beberapa aspek moral seperti pengetahuan moral, penaaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral diketengahkan dan diukur bagi mengetahui tahap kompetensi moral murid secara keseluruhan (Lennick & Kiel, 2005). Dalam mata pelajaran Pendidikan Moral, pengetahuan tanpa penerapan amalan yang positif tidak mencukupi untuk menunjukkan seseorang tersebut mempunyai kompetensi moral.

Menurut Vishalache (2011), murid Pendidikan Moral selalu memberi jawapan yang betul apabila menjawab atau menyelesaikan sesuatu isu moral tetapi dalam situasi sebenar murid mungkin membuat keputusan yang berbeza mengikut keutamaan masing-masing. Berdasarkan kepada permasalahan berikut, tahap kompetensi moral murid di sekolah menengah perlu diberi perhatian. Selain itu, teknik pengajaran yang sesuai perlu digunakan untuk memantapkan kompetensi moral dari aspek pengetahuan moral, penaaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral dalam kalangan murid.

Sorotan kajian lepas menunjukkan bahawa terdapat perbezaan tahap kompetensi moral dalam kalangan murid di beberapa buah negara malahan terdapat faktor yang mendorong kepada kompetensi moral murid. Menurut Duriez dan Soenens (2006), kompetensi melibatkan dua tahap yang boleh difahami sebagai aspek pengetahuan dan penaaakulan dalam apa jua situasi. Kompetensi moral turut merujuk kepada orientasi untuk menunjukkan perlakuan altruistik dan keupayaan untuk membuat pertimbangan moral secara logik dan berterusan. Bagi Hing (2006), perlakuan altruistik merupakan tindakan yang dilakukan secara sukarela tanpa mengharapkan sebarang balasan atau ganjaran. Walau bagaimanapun, penekanan dalam kompetensi moral bergantung kepada definisi dan skop yang dikehendaki dalam membuat penilaian terhadap kompetensi moral. Kajian Agati dan Lind (2003), menunjukkan bahawa pelajar di Brazil mempunyai skor bagi kompetensi moral adalah lebih rendah daripada pelajar yang di Eropah. Selain itu, kajian yang dilakukan oleh Ahmad M. Mahasneh (2014), menunjukkan bahawa pelajar di university Hashemite mempunyai kompetensi moral yang sederhana. Manakala, pelajar perempuan mempunyai kompetensi moral yang lebih tinggi daripada pelajar lelaki.

Secara khususnya, artikel ini membincangkan berkenaan kompetensi moral yang melibatkan empat aspek utama iaitu pengetahuan moral, penaaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral. Keempat-empat aspek yang menjadi indikator kompetensi moral murid, diuji melalui beberapa ujian statistik untuk melihat tahap kompetensi moral murid. Selain itu, hubungan dan pengaruh aspek jantina, aliran (sains dan kemanusiaan) dan tahap pendidikan ibu dan bapa murid terhadap kompetensi moral murid sekolah menengah di daerah Dalat, Sarawak, juga dikaji.

METODOLOGI

Kajian yang dijalankan menggunakan reka bentuk kajian deskriptif jenis tinjauan (Airasian & Gay, 2003; Sidek, 2002), dan data dikumpul menggunakan soal selidik. Instrumen soal selidik yang digunakan adalah *Moral Competency Inventory* oleh Lennick dan Keil (2011) yang telah diubahsuai mengikut kandungan dalam Sukatan Pelajaran Pendidikan Moral sekolah menengah di Malaysia. Populasi kajian ini ialah murid-murid tingkatan Empat, di sekolah menengah harian biasa di daerah Dalat, Sarawak. Sampel kajian ialah seramai 199 orang responden yang ditentukan menggunakan teknik persampelan rawak mudah dan formula penentuan saiz sampel Krejcie dan Morgan (1970). Data kajian dianalisis dengan menggunakan perisian *The Statistical Package for The Social Science* (SPSS) versi 20.0.

Setelah kajian rintis dilakukan terhadap murid sekolah menengah kebangsaan di daerah Dalat, analisis kebolehpercayaan menunjukkan nilai alpha yang diperolehi adalah 0.872 dan setelah melakukan penambahbaikan semula soal selidik maka nilai alpha yang diperolehi adalah 0.939 semasa kajian sebenar dilakukan. Analisis deskriptif skor min dan sisihan piawai digunakan untuk menghuraikan keempat-empat aspek dalam mencari indikator kompetensi moral. Manakala, ujian t dan ujian ANOVA dijalankan bagi mengenal pasti sama ada wujudnya perbezaan yang signifikan kompetensi moral murid berdasarkan latar belakang murid. Selain itu, ujian Korelasi Pearson turut dilaksanakan bagi mengenal pasti hubungan antara keempat-empat aspek dalam Pendidikan Moral.

DAPATAN KAJIAN

Seramai 199 orang sampel kajian dipilih secara rawak mudah dalam kajian ini. Kesemua responden adalah murid-murid Pendidikan Moral tingkatan empat sekolah menengah di daerah Dalat. Latar belakang mereka dibezakan mengikut jantina.

Jadual 1 Jumlah Responden mengikut Jantina

Jantina	Bilangan	Peratus
Lelaki	81	40.7
Perempuan	118	59.3
Jumlah	199	100.0

Berdasarkan Jadual 1, seramai 81 orang responden atau 40.7% responden ialah murid lelaki dan selebihnya 118 orang atau 59.3% ialah murid perempuan. Oleh itu, analisis kajian terhadap jantina responden menunjukkan kaum perempuan mengatasi kaum lelaki. Walau bagaimanapun, kesemua murid yang terlibat dalam penyelidikan adalah berumur 16 tahun dan mereka ialah pelajar tingkatan empat.

Kompetensi Moral Murid Pendidikan Moral

Untuk melihat kompetensi moral pelajar Pendidikan Moral Sekolah Menengah di daerah Dalat, Sarawak, perbandingan skor min antara keempat-empat pemboleh ubah digunakan. Setiap item soalan telah dianalisis berdasarkan kepada tahap dengan merujuk kepada min dan untuk memudahkan interpretasi ia dibahagikan kepada tiga kategori iaitu min 1.00- 2.33 adalah rendah; min 2.34-3.66 adalah sederhana; dan min 3.67 – 5.00 adalah tinggi.

Jadual 2 menunjukkan skor min dan sisihan piawai bagi keempat-empat pemboleh ubah yang membentuk kompetensi moral iaitu, pengetahuan moral, penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral. Skor min bagi pemboleh ubah pengetahuan moral adalah paling tinggi iaitu (3.92), berbanding pemboleh ubah perasaan moral (3.89) dan pemboleh ubah penaakulan moral dan perlakuan moral masing-masing (3.86). Keseluruhan skor min bagi keempat-empat pemboleh ubah menunjukkan bahawa tahap kompetensi moral murid tingkatan empat sekolah menengah di daerah Dalat adalah tinggi.

Jadual 2 Skor Min dan Sisihan Piawai Kompetensi Moral Murid

Kompetensi Moral	Min	Sisihan Piawai	Tahap
Pengetahuan Moral	3.92	.86	Tinggi
Penaakulan Moral	3.86	.84	Tinggi
Perasaan Moral	3.89	.91	Tinggi
Perlakuan Moral	3.86	.91	Tinggi

Tahap Kompetensi Moral berdasarkan Jantina

Untuk melihat sama ada terdapat perbezaan tahap kompetensi moral murid Pendidikan Moral berdasarkan jantina, analisis ujian t digunakan. Hasil kajian berkenaan perbezaan kompetensi moral murid berdasarkan jantina ditunjukkan di Jadual 3. Jadual 3 menunjukkan perbezaan skor min antara murid lelaki dan murid perempuan. Secara keseluruhannya, bagi pemboleh ubah pengetahuan moral, skor min murid perempuan (4.04) lebih tinggi daripada skor min murid lelaki (3.79). Begitu juga bagi pemboleh ubah penaakulan moral, skor min murid perempuan (3.94) juga tinggi daripada murid lelaki (3.75). Skor min murid perempuan bagi pemboleh ubah perasaan moral (4.00) juga lebih tinggi daripada murid lelaki yang menunjukkan skor min (3.72). Bagi pemboleh ubah perlakuan moral pula skor min murid perempuan ialah (3.93) berbanding dengan murid lelaki (3.77). Secara kesimpulannya, walaupun terdapat sedikit perbezaan dalam skor min murid perempuan berbanding murid lelaki, namun tahap kompetensi moral murid perempuan dan murid lelaki adalah tinggi.

Bagi kompetensi moral dari aspek pengetahuan adalah $p=0.17$, $t=-1.85$, penaakulan moral adalah $p=0.20$, $t=-1.66$, perasaan moral adalah $p=0.15$, $t=-2.09$ dan perlakuan moral adalah $p=0.36$, $t=-1.18$. Kesemua aspek yang dinilai mempunyai nilai $p>0.05$. Bagi keempat-empat pemboleh ubah, nilai t pada darjah $P>0.05$ menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan bagi kompetensi moral murid dengan jantina responden.

Jadual 3 Skor Min, Sisihan Piawai dan Ujian t terhadap Kompetensi Moral Murid

Jantina	Lelaki		Perempuan		t	Signifikan
	Min	SP	Min	SP		
Pengetahuan moral	3.79	0.95	4.04	0.77	-1.85	0.17
Penaakulan moral	3.75	0.10	3.94	0.07	-1.66	0.20
Perasaan moral	3.72	1.00	4.00	0.83	-2.09	0.15
Perlakuan moral	3.77	1.04	3.93	0.80	-1.18	0.36

* Signifikan $P>0.05$

Perbezaan Tahap Kompetensi Moral berdasarkan Aliran

Jadual 4, menunjukkan analisis Ujian t, tahap kompetensi moral murid berdasarkan aliran sains dan aliran kemanusiaan. Hasil keputusan kajian di Jadual 4, juga turut menunjukkan perbezaan kompetensi moral murid bagi setiap aliran tersebut.

Berdasarkan Jadual 4, skor min pemboleh ubah pengetahuan moral bagi murid aliran sains ($\text{min}=4.07$, $\text{SP}=0.73$) adalah lebih tinggi berbanding dengan murid aliran kemanusiaan ($\text{min}=3.87$, $\text{SP}=0.91$). Analisis ini menunjukkan bahawa murid aliran sains lebih kompeten dari aspek pengetahuan moral berbanding murid aliran kemanusiaan. Secara kesimpulannya, walaupun terdapat sedikit perbezaan dalam skor min murid aliran sains berbanding murid aliran kemanusiaan, namun tahap kompetensi moral murid aliran sains dan aliran kemanusiaan dari aspek pengetahuan moral adalah tinggi. Bagi pemboleh ubah, pengetahuan moral murid, nilai t 1.56 pada darjah $P>0.05$ menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara aliran (aliran sains dan kemanusiaan) dengan kompetensi moral murid.

Selain itu, skor min pemboleh ubah penaakulan moral bagi murid aliran sains ($\text{min}=4.01$, $\text{SP}=0.75$) adalah lebih tinggi berbanding skor min murid aliran kemanusiaan ($\text{min}=3.79$, $\text{SP}=0.87$). Walaupun terdapat sedikit perbezaan dalam skor min murid aliran sains berbanding murid aliran kemanusiaan, namun tahap kompetensi moral murid aliran sains dan aliran kemanusiaan dari aspek penaakulan moral adalah tinggi. Bagi pemboleh ubah, penaakulan moral murid, nilai t 1.71 pada darjah

$P > 0.05$ menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara aliran (aliran sains dan kemanusiaan) dengan kompetensi moral murid.

Merujuk kepada skor min pemboleh ubah perasaan moral pula, murid aliran sains mempunyai skor min yang lebih tinggi berbanding murid aliran kemanusiaan yang membuktikan bahawa murid dari aliran sains (min=3.96, SP=0.83) adalah lebih kompeten bagi aspek perasaan moral berbanding aliran kemanusiaan (min=3.85, SP=0.95). Walaupun terdapat sedikit perbezaan dalam skor min murid aliran sains berbanding murid aliran kemanusiaan, namun tahap kompetensi moral murid aliran sains dan aliran kemanusiaan dari aspek perasaan moral adalah tinggi. Bagi pemboleh ubah, perasaan moral murid, nilai t 0.83 pada darjah $P > 0.05$ menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara aliran (aliran sains dan kemanusiaan) dengan kompetensi moral murid.

Selain itu, analisis kajian turut dilakukan terhadap pemboleh ubah perlakuan moral dengan aliran bagi mengenal pasti perbezaan antara aliran dengan kompetensi perlakuan moral. Dapatan menunjukkan, skor min murid aliran sains (min=4.01, SP=0.83) adalah lebih tinggi berbanding dengan skor min bagi murid aliran kemanusiaan (min=3.80, SP=0.94). Walaupun terdapat sedikit perbezaan dalam skor min murid aliran sains berbanding murid aliran kemanusiaan, namun tahap kompetensi moral murid aliran sains dan aliran kemanusiaan dari aspek perlakuan moral adalah tinggi. Bagi pemboleh ubah, perlakuan moral murid, nilai t 1.54 pada darjah $P > 0.05$ menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara aliran (aliran sains dan kemanusiaan) dengan kompetensi moral murid. Bagi keempat-empat pemboleh ubah, nilai t pada darjah $P > 0.05$ menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan bagi kompetensi moral murid dengan aliran responden.

Jadual 4 Skor Min, Sisihan Piawai dan Ujian t terhadap Kompetensi Moral Murid

Aliran	Sains		Kemanusiaan		t	Signifikan
	Min	SP	Min	SP		
Pengetahuan moral	4.07	0.73	3.87	0.91	1.56	0.28
Penaakulan moral	4.01	0.75	3.79	0.87	1.71	0.18
Perasaan moral	3.96	0.83	3.85	0.95	0.83	0.33
Perlakuan moral	4.01	0.83	3.80	0.94	1.54	0.27

* Signifikan $P > 0.05$

Perbezaan Tahap Pendidikan Bapa terhadap Kompetensi Moral Murid

Analisis ANOVA dilakukan untuk melihat sama ada terdapat sumbangan signifikan di antara tahap pendidikan bapa dengan empat dimensi (pengetahuan, penaakulan, perasaan dan perlakuan) dalam kompetensi moral murid. Ujian ANOVA digunakan untuk melihat perbezaan yang wujud. Aras signifikan yang ditetapkan ialah 0.05. Analisis yang dilakukan terhadap perbezaan skor min tahap pendidikan bapa responden dan item pengetahuan moral menunjukkan bahawa semua item mempunyai tahap signifikan lebih daripada 0.05 ($p > 0.05$). Hasil analisis data tersebut menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan skor min kompetensi pengetahuan moral dengan tahap pendidikan bapa responden. Begitu juga, kesemua item yang dikemukakan dalam dimensi penaakulan moral mempunyai tahap signifikan yang melebihi 0.05 ($p > 0.05$). Hasil analisis data tersebut menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan.

Keputusan ujian ANOVA bagi aspek perasaan moral menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan skor min perasaan moral dengan tahap pendidikan bapa responden. Selain itu, analisis yang dilakukan terhadap hubungan tahap pendidikan bapa dengan perlakuan moral, pula menunjukkan tahap signifikan adalah melebihi 0.05 ($p > 0.05$). Hasil analisis data tersebut menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan skor min kompetensi perlakuan moral dengan tahap pendidikan bapa responden. Antara kompetensi moral yang mempunyai $p > 0.05$ berdasarkan tahap

pendidikan bapa responden adalah pengetahuan moral ($F(5,193)=0.815$, $p=0.553$), penaakulan moral ($F(5,193)=0.759$, $p=0.615$), perasaan moral ($F(5,193)=0.629$, $p=0.681$) dan perlakuan moral ($F(5,193)=0.950$, $p=0.485$). Jadual 5 menunjukkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pendidikan bapa dengan kompetensi moral murid.

Jadual 5 Perbezaan Tahap Pendidikan Bapa terhadap Kompetensi Moral Murid

Kompetensi Moral	Jumlah Kuasa Dua	df	F	P	
Pengetahuan moral	Antara Kumpulan	3.019	5	0.815	0.553
	Dalam Kumpulan	146.220	193		
	Jumlah	149.239	198		
Penaakulan moral	Antara Kumpulan	2.727	5	0.759	0.615
	Dalam Kumpulan	136.819	193		
	Jumlah	139.547	198		
Perasaan moral	Antara Kumpulan	2.580	5	0.629	0.681
	Dalam Kumpulan	164.805	193		
	Jumlah	167.385	198		
Perlakuan moral	Antara Kumpulan	4.048	5	0.950	0.485
	Dalam Kumpulan	160.587	193		
	Jumlah	164.634	198		

* Signifikan $P < 0.05$

Perbezaan antara Tahap Pendidikan Ibu terhadap Kompetensi Moral Murid

Analisis ANOVA juga dilakukan untuk melihat sama ada terdapat hubungan yang signifikan di antara tahap pendidikan ibu dengan empat dimensi (pengetahuan, penaakulan, perasaan dan perlakuan) dalam kompetensi moral murid. Dapatan yang diperoleh menunjukkan bahawa kompetensi moral murid mempunyai nilai $p > 0.05$ bagi aspek pengetahuan moral ($F(5,193)=1.216$, $p=0.352$), penaakulan moral ($F(5,193)=1.118$, $p=0.488$), perasaan moral ($F(5,193)=1.252$, $p=0.320$), dan perlakuan moral ($F(5,193)=1.491$, $p=0.352$) seperti ditunjukkan dalam Jadual 6.

Kesemua item yang dikemukakan mempunyai nilai $p > 0.05$. Hal tersebut membuktikan bahawa tidak terdapat perbezaan signifikan antara kompetensi moral murid dengan tahap pendidikan ibu responden.

Jadual 6 Perbezaan antara Tahap Pendidikan Ibu terhadap Kompetensi Moral

Kompetensi Moral	Jumlah Kuasa Dua	df	F	p	
Pengetahuan moral	Antara Kumpulan	4.418	5	1.216	0.352
	Dalam Kumpulan	144.821	193		
	Jumlah	149.239	198		

Penaakulan moral	Antara Kumpulan	3.818	5	1.118	0.488
	Dalam Kumpulan	135.728	193		
	Jumlah	139.547	198		
Perasaan moral	Antara Kumpulan	5.158	5	1.252	0.320
	Dalam Kumpulan	162.226	193		
	Jumlah	167.385	198		
Perlakuan moral	Antara Kumpulan	6.250	5	1.491	0.352
	Dalam Kumpulan	158.385	193		
	Jumlah	164.634	198		

* Signifikan $P < 0.05$

Hubungan antara pengetahuan moral, penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral murid tingkatan empat

Ujian Korelasi Pearson dilakukan untuk melihat sama ada terdapat hubungan antara empat dimensi (pengetahuan, penaakulan, perasaan dan perlakuan) dalam kompetensi moral murid. Pekali Korelasi Pearson digunakan bagi melihat kekuatan dan arah hubungan antara pemboleh ubah bersandar dan pemboleh ubah tidak bersandar dalam kajian ini. Jadual pengelasan kekuatan hubungan ditunjukkan dalam Jadual 7.

Jadual 7 Pengelasan kekuatan hubungan

Nilai r	Interpretasi Hubungan
0.10 hingga 0.29	Lemah
0.30 hingga 0.49	Sederhana
0.50 hingga 1.0	Kuat

Berdasarkan Jadual 8 di bawah, dapatan menunjukkan terdapat hubungan positif yang kuat antara pengetahuan moral dengan penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral dengan tahap signifikan $p < 0.05$. Hal ini menunjukkan bahawa skor pengetahuan moral mempunyai perkaitan positif yang kuat dengan penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral iaitu semakin tinggi pengetahuan moral maka semakin tinggi kompetensi moral murid. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa korelasi antara penaakulan moral dengan aspek kompetensi moral yang lain juga mempunyai hubungan yang kuat antara satu sama lain dengan nilai $p = 0.000$. Dapatan tersebut menunjukkan bahawa hubungan adalah positif kerana nilai r positif bermaksud semakin tinggi penaakulan moral maka semakin tinggi pengetahuan moral, perasaan moral dan perlakuan moral.

Selain itu, keputusan kajian turut menunjukkan bahawa terdapat hubungan signifikan yang kuat antara pemboleh ubah perasaan moral dengan aspek kompetensi moral yang lain. Ini bermakna skor perasaan moral mempunyai perkaitan positif yang kuat dengan skor pengetahuan moral, penaakulan moral dan perlakuan moral. Oleh itu, tahap perasaan moral seseorang dapat dijangka daripada tahap pengetahuan moral, penaakulan moral dan perlakuan moral iaitu semakin tinggi perasaan moral maka semakin tinggi aspek kompetensi moral yang lain. Hasil analisis ujian korelasi tersebut jelas menunjukkan bahawa terdapat hubungan positif yang kuat antara setiap aspek kompetensi moral yang

dinilai. Keputusan ini membawa implikasi bahawa seseorang yang mempunyai kompetensi moral bagi aspek pengetahuan moral, penaakulan moral dan perasaan moral cenderung untuk mempunyai kompetensi moral dari aspek perlakuan moral.

Jadual 8 Hubungan Korelasi pengetahuan moral, penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral

Kompetensi Moral		Pengetahuan Moral	Penaakulan Moral	Perasaan Moral	Perlakuan Moral
Pengetahuan moral	Korelasi Pearson	1	.777**	.669**	.693**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000
	Jumlah	199	199	199	199
Penaakulan moral	Korelasi Pearson	.777**	1	.728**	.706**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000
	Jumlah	199	199	199	199
Perasaan moral	Korelasi Pearson	.669**	.728**	1	.694**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000
	Jumlah	199	199	199	199
Perlakuan moral	Korelasi Pearson	.693**	.706**	.694**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	
	Jumlah	199	199	199	199

** Korelasi adalah signifikan pada 0.01 (2-tailed)

PERBINCANGAN

Kompetensi moral bagi keempat-empat aspek dalam mata pelajaran Pendidikan Moral wajar diberi penekanan dalam pengajaran dan pembelajaran bilik darjah. Secara umumnya, dapatan kajian menunjukkan bahawa murid Pendidikan Moral sekolah menengah kebangsaan di daerah Dalat mempunyai kompetensi moral yang tinggi berdasarkan keempat-empat aspek moral. Walau bagaimanapun, masih terdapat ruang lagi untuk perbaiki dan meningkatkan lagi kompetensi moral murid dalam pelbagai aspek. Menurut Abdul Rahman Md.Aroff dan Chang, (1994), pengetahuan moral boleh dijadikan asas bagi keputusan-keputusan dan pertimbangan-pertimbangan moral. Oleh itu, pengetahuan moral merupakan salah satu aspek penting dalam mewujudkan murid yang mampu berfikiran moral dan membantu murid menyuburkan emosi moral dalam melaksanakan sesuatu tindakan moral.

Kompetensi moral yang tinggi bagi aspek penaakulan moral menunjukkan bahawa murid Pendidikan Moral tingkatan empat sekolah menengah kebangsaan di daerah Dalat boleh menaakul dalam menyelesaikan sesuatu masalah. Dapatan ini menyangkal teori perkembangan moral Kohlberg (1984), yang menyatakan bahawa kebanyakan remaja dan orang dewasa hanya beroperasi pada peringkat tiga dan empat iaitu peringkat orientasi “*Good boy-Nice Girl*”. Kajian ini membuktikan bahawa murid tingkatan empat turut dapat mencapai peringkat kelima dan keenam dalam teori perkembangan moral Kohlberg (Narvaez & Rest, (1995). Keputusan kajian yang diperoleh turut disokong oleh kajian ke atas pelajar Sekolah Menengah Kebangsaan Bandar Baru Sentul, Kuala Lumpur yang menunjukkan murid tingkatan empat mampu untuk menaakul di tahap pos-konvensional

mengikuti skala perkembangan moral Kohlberg dalam ujian *Defining Issues Test* (Jeevajothi, 1997). Secara umumnya, kesemua aspek kompetensi moral yang dinilai adalah tinggi dan objektif kajian pertama dapat dijelaskan berdasarkan dapatan kajian.

Selain itu, dapatan yang diperoleh menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara jantina murid dengan aspek kompetensi moral dan setiap murid dapat mencapai tahap kelima dan keenam dalam teori perkembangan moral Kohlberg tanpa mengira jantina. Malahan, kajian ini sekali lagi bercanggah dengan dapatan Kohlberg yang menerangkan kanak-kanak lelaki dapat mencapai peringkat yang lebih tinggi dalam penaakulan moral. Gilligan (1982) tidak setuju dengan teori perkembangan moral Kohlberg yang dikatakan sebagai berat sebelah apabila mendapati kaum lelaki mempunyai perkembangan moral dari aspek keadilan manakala kaum wanita berorientasikan kepedulian.

Merujuk kepada tahap pendidikan ibu bapa responden pula, tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara tahap pendidikan ibu bapa dengan aspek kompetensi moral murid. Kajian tersebut disokong oleh Nor Hafizah, Zaihairul, dan Geshina Ayu (2012), yang menunjukkan bahawa tidak terdapat ketekalan dalam tingkah laku moral kanak-kanak. Oleh itu, tingkah laku kanak-kanak akan berubah mengikut situasi (Eisenberg & Mussen, 1989). Kajian tersebut memberi implikasi bahawa pendekatan tradisional seperti modelling, kuliah, ganjaran dan hukuman tidak berkesan untuk menanam nilai-nilai murni yang mampu mendorong perlakuan moral dalam kalangan murid (Duska & Whelan, 1975). Namun demikian, kajian Hing, (2006), mendapati bahawa ibu bapa memainkan peranan penting dalam perkembangan kompetensi moral individu sama ada peringkat kanak-kanak dan dewasa. Malahan, kajian Hing, (2006), bersetuju bahawa perkembangan pro-sosial individu berlaku dengan kemesraan ibu bapa dan tunjuk ajar golongan remaja. Kebanyakan dapatan kajian ini adalah bercanggah dengan teori perkembangan moral Kohlberg (1984) yang menganggap bahawa perkembangan moral tidak melibatkan pengaruh keluarga.

Dapatan yang diperoleh juga menunjukkan bahawa terdapat hubungan positif yang kuat antara keempat-empat aspek kompetensi moral. Oleh demikian, tahap kompetensi bagi semua aspek moral adalah sama. Antaranya, apabila pengetahuan moral murid berada pada tahap kompetensi yang tinggi maka penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral murid turut tinggi. Bagi mengisi ruang dalam meningkatkan lagi kompetensi moral murid maka guru memainkan peranan penting dalam pengajaran dan pembelajaran bilik darjah. Menurut Chia (2007), pendekatan pembelajaran yang berkesan dapat menarik minat murid untuk mengetahui pengetahuan moral, mewujudkan perasaan moral dan seterusnya dapat membuat sesuatu tindakan moral yang sewajarnya.

Maka guru-guru perlu memberikan perhatian yang serius terhadap proses pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Moral di bilik darjah. Kaedah penceritaan (Tappan & Brown, 1989) di bilik darjah misalnya, memberikan ruang untuk pemahaman moral dan perbincangan moral. Begitu juga teknik perbincangan dilema moral (Vishalache, 2011), memberikan pelbagai idea untuk menyelesaikan dilema moral. Aquino dan Reed (2002), pula menyatakan identiti moral mempunyai kaitan dengan kompetensi moral kerana ia boleh membentuk pemikiran moral, pertimbangan moral dan tingkah laku moral. Teknik pengajaran drama yang dapat mengembangkan amalan nilai (Nadarajan Thambu, 2006) dan teknik Teater Forum dalam mengembangkan aspek pemikiran moral, perasaan moral dan amalan moral (Nadarajan Thambu, 2014), wajar ditangani oleh guru dalam usaha untuk meningkatkan kompetensi moral murid. Hal ini kerana, kemahiran penyelesaian masalah yang digunakan dalam drama dan teater pula dapat digunakan untuk menyelesaikan masalah sebenar yang dihadapi dalam kehidupan harian murid (Osburn, 2010). Oleh itulah, Boal menamakan Teater Forum sebagai "*a rehearsal for the future*" (p. 12, 2006), dan Verducci (2000), menyatakan drama sebagai alat pemupukan nilai yang berkesan.

Oleh itu, kesemua aspek dalam menilai kompetensi moral saling bergantung antara satu sama lain. Abdul Shatar (2007) turut menyatakan bahawa kualiti guru pendidikan moral sering dikaitkan dengan sikap dan kelakuan untuk menjadikan pengajaran lebih berkesan kerana kejayaan pembelajaran guru bergantung kepada pengetahuan dan kefahaman. Maka, guru yang mengajar pendidikan moral seharusnya mempunyai pengetahuan pedagogi yang mendalam untuk membantu meningkatkan pengajaran yang berkesan dalam meningkatkan kompetensi moral murid.

Berdasarkan kepada maklumat yang diperoleh menerusi pembacaan pelbagai sumber rujukan serta dapatan kajian ini, penyelidik mendapati bahawa keperluan mewujudkan murid yang mempunyai kompetensi moral yang tinggi adalah tanggungjawab semua pihak terutamanya guru, ibu bapa, sekolah

dan Kementerian Pendidikan Malaysia. Dalam era globalisasi ini, isu berkaitan masalah sosial remaja semakin hangat diperkatakan dalam kalangan lapisan masyarakat. Perlakuan negatif sedemikian menunjukkan bahawa kompetensi moral murid mula dipersoalkan walaupun murid bukan beragama Islam turut mempelajari etika dan pembentukan sahsiah dalam mata pelajaran Pendidikan Moral. Oleh demikian, murid tidak semestinya hanya menghafal nilai murni sahaja namun perlunya usaha untuk mempraktikkan amalan moral dalam kehidupan seharian. Kesedaran moral murid dapat diwujudkan dalam bilik darjah dengan pelbagai kaedah pembelajaran guru agar murid lebih bermotivasi untuk membuat sesuatu keputusan moral berdasarkan pengetahuan moral, penaakulan moral dan menggunakan emosi moral dalam sesuatu tindakan.

Bagi mengenal pasti tahap kompetensi moral murid secara keseluruhan, penyelidik mendapati bahawa kajian ini perlu dilanjutkan ke negeri-negeri lain di Malaysia sebagai panduan untuk melakukan penambahbaikan terhadap pengajaran dan pembelajaran pendidikan moral pada masa hadapan. Begitu juga, kajian ini turut tidak membincangkan berkenaan dengan motivasi moral dan kajian lanjutan yang dilakukan boleh menyelitkan motivasi moral bagi meneroka kompetensi moral dengan lebih mendalam.

KESIMPULAN

Kesimpulannya, kompetensi moral murid pendidikan moral tingkatan empat sekolah menengah kebangsaan di daerah Dalat, adalah tinggi dan masih boleh digilap lagi melalui proses pengajaran dan pembelajaran bilik darjah. Bagi merealisasikan matlamat Falsafah Pendidikan Kebangsaan, penekanan terhadap kompetensi moral murid dalam keempat-empat aspek harus dititikberatkan melalui proses pengajaran dan pembelajaran. Kebiasaannya, pengetahuan moral merupakan panduan asas kepada murid untuk mengetahui perkara baik dan buruk. Melalui pengetahuan yang diperoleh dalam bilik darjah maka murid dapat menggunakannya untuk membuat sesuatu pertimbangan moral dan mewujudkan perasaan moral dalam membuat sesuatu tindakan moral yang sewajarnya. Berdasarkan kepada kompetensi moral yang dikaji, kesemua aspek seperti pengetahuan moral, penaakulan moral, perasaan moral dan perlakuan moral saling berhubung antara satu sama lain. Maka, dapat dirumuskan bahawa keempat-empat aspek tersebut menyumbang kepada kompetensi moral murid secara keseluruhan dan penekanan dalam aspek tersebut mampu untuk mencapai matlamat Pendidikan Moral untuk membentuk murid yang berakhlak mulia.

RUJUKAN

- Abdul Rahman Md.Aroff, & Chang, L.H. (1994). *Pendidikan moral (dinamika uru)*. Petaling Jaya: Longman Malaysia Sdn. Bhd.
- Abdul Shatar bin Che Abdul Rahman. (2009). *Pengetahuan kandungan dan pedagogi guru pendidikan moral tingkatan empat di sebuah sekolah*. Tesis Doktor Falsafah yang tidak diterbitkan, Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Agati, M. (Schillinger-Agati) & Lind, G. (2003, April). Moral judgement competence in Brazilian and German University Students. Paper presented at the *23th Annual Meeting of the Association for Moral Education*, 21-25 April, Chicago, IL.
- Ahmad M. Mahasneh. (2014). The level of moral competence among sample of Hashemite University Students. *Canadian Social Science*, 10(1), 159-164.
- Airasian, P., & Gay, L.R. (2003). *Educational research: Competencies for analysis and applications* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Aquino, K., & Reed, D.A. (2002). The self-importance of oral Identity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83 (6), 1423-1440.
- Chia, Y.L. (2007). *Alternative method of teaching moral values: Concretization of moral values*. Diakses 10 November, 2011 daripada www.ipbl.edu.my/bm/penyelidikan/.../2007/.../chiabengkelIPSfp.pdf.
- Daniel, E. M., & Benjamin A. (2010). Validation of the moral competency inventory measurement instrument: Content, construct, convergent and discriminant approaches. *Management Research Review*, 33(5), 437 – 451.
- Duriez, B., & Soenens, B. (2006). Religiosity, moral attitudes and moral competence: A critical investigation of the religiosity–morality relation. *International Journal of Behavioral Development*, 31(1), 75-82.
- Duska, R & Whelan, M (1975). *Moral development: A guide to Piaget and Kohlberg*. New York: Paulist Press.

- Eisenberg, N., & Mussen, P.H. (1989). *The roots of prosocial behaviour in children*. New York: Cambridge University Press.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hass, A. (1998). *Doing the right thing: Cultivating your moral intelligence*. New York: Hardcover.
- Hing, K.M. (2006). Moral competence as a positive youth development construct: conceptual bases and implications for curriculum development. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 18(3), 371–378.
- Jeevajoithi, N. (1997). *Keberkesanan perbincangan dilema moral dalam perubahan peringkat moral di kalangan pelajar tingkat empat*. Disertasi sarjana yang tidak diterbitkan, Universiti Malaya, Kuala Lumpur. Kementerian Pelajaran Malaysia. (2004). *Huraian Sukatan Pelajaran Pendidikan Moral KBSM, Tingkatan Empat*. Pusat Perkembangan Kurikulum. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kohlberg, L. (1984). *The psychology of moral development: the nature and validity of moral stages*. San Francisco: Harper & Row.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lennick, D., & Kiel, F. (2005). *Moral intelligence: Enhancing business performance and leadership success*. Wharton School Publishing
- Lennick, D., & Kiel, F. (2011). *Moral Intelligence 2.0: Enhancing business performance and leadership success in turbulent times*. Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Lickona, T. (1996). Eleven principles of effective character education. *Journal of Moral Education*, 25(1), 93-100.
- Lind, G. (2000, April). *Off limits. A cross-cultural study on possible causes of segmentation of moral judgment competence*. Paper presented at the annual scientific meeting of the American Educational Research Association, 24–28 April, New Orleans, LA.
- Lovatt, T., & Clement, N. (2008). Quality teaching and values education: Coalescing for effective learning. *Journal of Moral Education*, 37(1), 1-16.
- Mulder, M., Weigel, T. & Collins, K. (2006). The concept of competence in the development of vocational education and training in selected EU member states – a critical analysis. *Journal of Vocational Education and Training*, 59(1), 65-85
- Nadarajan Thambu. (2006). *Penggunaan teknik drama di dalam kelas Pendidikan Moral tingkatan IV*. Disertasi Sarjana yang tidak diterbitkan, Universiti Malaya.
- Nadarajan Thambu. (2014). *Penggunaan Teater Forum dalam pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Moral*. Tesis doktor falsafah yang tidak diterbitkan, Universiti Malaya.
- Narvaez, D., & Rest, J. (1995). The four components of acting morally. Dalam W. Kurtines & J. Gewirtz (Eds.), *Moral behaviour and moral development: An introduction* (pp. 385-400). New York: McGraw-Hill
- Nor Hafizah NH, Zaihairul I., & Geshina Ayu MS. (2012). Moral competencies among Malaysian youth. *Health and the Environment Journal*, 3(3), 1-10.
- Osburn, K.M. (2010). Forum theatre empowering students to speak, act and know. Kertas Projek, Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Western Kentucky University. http://digitalcommons.wku.edu/stu_hon_theses/245.
- Sidek Mohd Noah. (2002). *Rekabentuk penyelidikan: Falsafah, teori dan praktis*. Serdang: UPM.
- Tappan, M.B., & Brown, L.M. (1989). Stories told and lessons learned: Toward a narrative approach to moral development and moral education. *Harvard Educational Review*, 59 (2), 182-205.
- Tih, S. P. (2012, June 14). We must stop producing 'cold-hearted' intellectuals. *New Straits Times*, p. 21.
- Verducci, S. (2000). A moral method? Thoughts on cultivating empathy through method acting. *Journal of Moral Education*, 29 (1), 87-99.
- Vishalache Balakrishnan. (2011). *Real-life dilemmas in moral education*. Kuala Lumpur: Universiti of Malaya Press.
- Wan Hasmah Wan Mamat. (2002). A qualitative investigation on the teaching of values education in Malaysia schools: Expectations and realities. *Jurnal Pendidikan*, 22, 137-154.
- Zainul Arifin Md. Isa. (2012 June 13). Grads without soft skills victims of system. *New Straits Times*, p. 19.